

texty

číslo 72
jaro 2017

Současnost

Nedávno jsem se navečer procházel Smetanovými sady. Koupil jsem si černé pivo ve výčepu naproti prázdnému altánu a posadil se k polonapuštěnému jezírku. Chtěl jsem být sám, sedět, pít to pivo a nic si nemyslet. Kolem jezírka se trousili rodiče a jejich děti. Přímo přede mnou prošla nadšená vietnamská rodinka, otec se hlasitě smál počínání kachen na hladině. Za mnou v Rudolfově aleji stále někdo chodil, běhal, bruslil. Slunce pálilo, ale sady už zakrýval večerní stín. A pak jsem zaslechl přidušený výkřik. Vlevo na vzdáleném konci jezírka (má tvar lidské ledviny) klečel ošumělý chlap a neobratně se natahoval po ohromném černém kufru plujícím na hladině. Zdálo se mi, že to celé předstírá. Ohlížel se vzrušeně kolem sebe, plácal dlaněmi do vody a ožrale bědoval.

Hloubka jezírka v tom místě nepřesahuje čtyřicet centimetrů. Chlap se rozhoduje jednat. Váhavě slézá do vody a okamžitě se začíná topit. Chrčí, rozhazuje rukama, plive vodu, ale kufru, který pluje tiše vedle něj, se ani nedotkne.

V tu chvíli jsem se mimoděk ohlédl vlevo – a pak vpravo. Živé kulisy parku jsou náhle zářivější, umělejší. Vietnamská rodinka míjí tonoucího s dokonale secvičeným nezájmem. Milenecký pár se tlačí hlouběji do lavičky, líbá se zuřivěji. Maminka se náhle staví do zorného pole své dcerky a její hlas, hlasitější než před chvílí, drhne nejistotou.

Pár minut nato leží už chlap na břehu, nehýbá se, nohy a ruce má rozhozené. Nevyplavilo ho moře, ale lhostejnost nás uhra nutých, netečných diváků. Sledoval jsem jeho bezvládné tělo a uvědomoval si ostré hranice jedinečných životů kolem jezírka.

Pokus utopit se na veřejnosti, na truc nám všem, fatálně selhal. A chlap to věděl. Seděl už, ždímal si promáčenou košili a nekontrolovaně chrchlal. Jeho pohyby doprovázely výmluvné záškuby strádajících. Nadával jen polohlasem, ze sportu, rozpolcený mezi snahou upozornit na sebe a vědomím své vlastní, neodvolatelně osobní trapnosti. Zvedl jsem se z hlediště a opustil to nechutné divadlo.

Martin Lukáš

Obsah:

úvodník

Martin Lukáš: Současnost__2

próza

Pavol Ičo: Starena__4_6

Milan Cyroň: Poslední fuška

Standy Klause__17_23

poezie

Jan Stanislav: * * * __4_5

jen tak

Z deníku praktikujícího

občana DM__13_17

Rozhovor

Pavel Kotrla: Rozhovor s Klárou

Goldstein__7_9

překlad

Pablo Neruda: Třetí most__10_12

Zakarijá Támir: Obviněný__23_25

Tamás Jónás: Mami, naposledy__26

recenze

Vojtěch Smutný: Cítit se jako Zuzana
Fuksová__27_28

Pavel Kotrla: Dvě nebezpečné strany
objektivu__29_30

Ondřej Hložek: Jsem to já, kdo
mizí__30_31

Kontaktní adresy:

Pavel Kotrla

Bystřička 267, 756 24

<http://kotrla.com>

pavel@kotrla.com

Dalibor Malina

Hotel Pančava

Svárov 323, 755 01 Vsetín

knihkup@vsnet.cz

TEXTY, literární čtvrtletník, číslo 72, ročník XXI.,
šéfredaktor: Pavel Kotrla, vydavatel: Dalibor Malina,
redakce: Jakub Chrobák, René Kočík,
Dalibor Malina, Martin Škabraha, Martin Lukáš;
redakční rada: Jiří Hrabal, Jakub Grombíř,
Andrea Chrobáková-Lněničková, Tomáš Vašut;
registrace MK ČR E 13264, ISSN 1804-977X
internetová adresa: <http://casopis-texty.cz>
Nevyžádané texty nevracíme ani nelektorujeme.

JAN STANISLAV

Vývoj

Opravdový úkaz - prostorná trafika
s literárními časopisy
přímo pod naším domem!
Snad mám jen opět
dvojku v krvi, blouzním
a civím na stránky
plné veršů a próz a esejí
a kritik a polemik a dopisů a fejetonů,
zatímco ve skutečnosti svírám v rukou
barevné obrázky celebrit
doprovázené srdceryvnými texty
o marné slávě a nevyhnutelné smrti.
Ale stojánky jsou evidentně
prázdné, zeď je vybouraná
a místní večerka se rozrůstá
o oddělení mléčných výrobků
a domácích potřeb.
Upřímné oči sousedů
svítí štěstím.

Pracovní vztahy

Paní ředitelka předstírá,
že má všechny zaměstnance velmi ráda.
Nikdo jí to nevěří.
Zástupkyně paní ředitelky předstírá,
že má všechny zaměstnance velmi ráda.
Málokdo jí to věří.
Češtinářka Mirka tvrdí,
že tělocvikářka Jarmila má pindíka.
Ani jedna z tělocvikářek tomu nevěří.
Tělocvikářka Jarmila říká,
že češtinářka Mirka jenom machruje.
Češtinářky tomu věří,
stejně tak věří tvrzení,
že tělocvikářka Jarmila má pindíka.
Zeměpisářky Karolína a Dana tvrdí,
že jejich pracovní kolektiv je výborný.
Matematicky Jana a Pavlína tvrdí,
že jejich parta nestojí ani za zlámanou grešli.
Všechny se mají moc rády.

aluze.cz

revue pro literaturu, filozofii a jiné
<http://aluze.cz>

Zklamání na základce

Richard z deváté třídy pláče.
Na školní přednášce o Karlu Čapkovi
nebude přítomen samotný autor.
Elektronické cigarety leží zabaveny
na učitelských stolech ve sborovně,
osmák Martin se nemohl dostat
do zamčeného baru svých rodičů.
Martina má zase blbou náladu,
prý se mnou už nepromluví ani slovo.
Dnešek nebude stát za moc.

Vánoce 2016

rouhačské vize
v ten nejnevhodnější moment
odejde na věčnost

poprvé v životě
Štědrý den
nikoli jako symbol zrození
ale náhlé smrti

PAVOL IČO

Starena

Dnes ráno som bola nakúpiť v Tescu. Mali akciu na droždie, múku a minerálky.

Len čo som prišla späť do bytu, sadla som si pred televízor. Akurát šiel môj obľúbený seriál. Obraz síce často stráca farby, ale aj tak som jasne videla, ako Barbara nasypala manželovi do vína jed.

Išla som na záchod, a keď som sa vrátila, v izba ma čakal Janko.

Ponúkla som ho polievkou a sladkosťami. Nič nechcel. No aj tak som bola rada, že prišiel.

Naposledy ma navštívil hádam pred mesiacom.

„Potreboval by som si požičať,“ povedal, keď nastala chvíľa ticha, „nie veľa, dvadsať eur.“

Dala som mu, čo si pýtal a vzápätí odišiel. Veľmi sa ponáhľal. Dokonca zabudol zavrieť dvere. Zvláštne, že nevrzgali, keď vošiel.

Posledné Jankove návštevy boli, rovnako ako táto, veľmi krátke. Len si opýtal peniaze a zmizol vo dverách.

Vrátila som sa k televízoru. Barbara už bola so svojou dcérou a milencom kdesi pri mori.

Aká je Barbara krásna! Pokožku má pevnú, zuby lesklé a biele. Ako ja pred päťdesiatimi rokmi. Vtedy, keď mi Dušan daroval zbierku básní. Dodnes si z nej rada čítam.

Vždy, keď v nej listujem a pozriem cez okno, sivé paneláky sa zmenia na vily, cítim vôňu mora a chuť vína na perách.

Po prečítaní dvoch - troch básní si zvyknem zdriemnuť. Sny ma vracajú do Francúzska. V ušiach mi opäť znie štrnganie čiaš. Všade naokolo sú postavy v elegantných šatách. Recepčia môže začať...

Po otvorení očí sa poobzerám okolo seba, pričom pohľadom preletím ponad smútočné oznámenie položené vedľa vyblednutej fotografie Dušana. A opäť cítim, ako ma bolí ruka, ktorou som zápasila s partiou cigánčat v snahe zachrániť si kabelku. Hoci už odvtedy prešli tri roky, stále pobolieva.

Okolo obeda zavolala Anna. Slúbila, že Janko čoskoro príde za mnou. Vraj celý mesiac nemohol. Mal veľa písomiek.

Keď som jej povedala, že ma dnes navštívil, spýtala sa, či som si nezabudla vziať lieky.

Aká je odrazu starostlivá, pomyslela som si, asi chce, aby som sa otráвила liekmi.

Určite by ju to potešilo. Predala by môj byt a mohli by si s Michalom žiť na úrovni, tak ako vždy chcela. A Jankovi by konečne kúpili jeho vysnívaný horský bicykel.

Vlastne sa na ňu nemôžem hnevať. Dedičstvo by jej veľmi pomohlo. Ved' čo má zo života, keď musí sama živiť rodinu, pretože sa vydala za chudáka, čo si ani nevie nájsť prácu?!

Krátko po telefonáte som začula akýsi hlas. Šíril sa po celom byte. Volal ma menom.

Vstala som a šla zistiť odkiaľ prichádza. Zdalo sa, že z chodby.

Z tmy v okolí dverí sa vynorila postava.

V nevysokom starcovi s riedkym, no elegantným účesom som spoznala Dušana.

Bol bledý a usmieval sa.

Prišiel presne v rovnakom čase, ako po iné dni. Tak ako vždy ma aj dnes mlčky odprevadil k posteli a počkal, kým sa mi privreli viečka.

Lenže dnes neodišiel potom, čo som zaspala.

Keď som sa zobudila, ešte stál pri mne.

Dokonca aj teraz na mňa uprene hľadí.

Jeho pohľad ma upokojuje a zároveň naplňa chladom.

ROZHOVOR S KLÁROU GOLDSTEIN

Vydala jsi druhou básnickou sbírku, jaký je u tebe vztah mezi básnířkou a překladatelkou?

Můžu-li se označit za překladatelku, tak za takovou ještě zcela v larválním stadiu. Překlad, a překlad poezie zvláště, pro mě spojuje nesmírnou zodpovědnost s hlubokým nadšením. Nikdy bych si nedovolila začínat s překladem textů, které mě nijak vnitřně nestrhly, s překladem autorů, k jejichž poetice mám daleko, o kterých nic nevím... ano, možná to zní pozitivisticky, na druhou stranu pro mě celý proces překládání představuje něco intimního, v mnoha ohledech zodpovědnějšího než vlastní psaní. Bez intenzivní vazby na „svět“ autora bych se do ničeho nepouštěla.

Proč jsi se pustila právě do překládání Pabla Nerudy, ostatně mého velmi oblíbeného básníka? Čím tě oslovil a čím je ti blízký? Citát z jeho poezie uvozuje tvou první sbírku, jedná se tedy o dlouhodobější „lásku“?

Budu mírně sentimentální: ve třinácti letech jsem poprvé četla překlad *Kapitánových veršů*, a tam někde to asi začalo. Od té doby se - nechci říkat systematicky, ale neustále - zabývám jeho osobností a tvorbou, a zejména v literárně-historickém kontextu. Vadí mi totiž, že obraz Pabla Nerudy je u nás značně pokřiven a posunut výběrem textů a informací, které se naší veřejnosti předkládaly v uplynulých desetiletích. Přitom například existuje téměř dvacet Nerudových básnických sbírek, které nikdy nebyly přeloženy do češtiny, zejména ty pozdní a rané. (Poslední - a značně diskutabilní - překlad jeho knihy, který u nás vyšel, bylo *Sto sonetů o lásce* v roce 1985). Je třeba překonat představu, že Nerudu, a vlastně i jeho motivace k socialismu, je možno ztotožnit s uměleckým či politickým přístupem osob, které ho uváděly a doprovázely v našem literárním prostředí. Nerudova poetika totiž v sobě vždy nesla rysy modernismu, surrealismu, epického vyprávění, angažovanost, smyslovost, potřebu něhy i boje, a nic z toho nelze vydělit, k čemuž docházelo v některých překladech hlavně v 50. letech, aby to byl ještě pořád Neruda. Uzavírat jeho tvorbu či jeho osobnost do jediného obrysu, jak se

u nás dělo, je velké neštěstí. Neruda je gigant, který se vždy bude vzpírat jednoduché kategorizaci. Bude to znít jistě banálně, ale blízký je mi právě tím, jak široce otevřené nechává dveře do svého světa, komplexností, s kterou nazírá bytí člověka i bytí Země... Obrazem Nerudovy osobnosti v českém literárním prostředí jsem se zabývala v diplomce, teď v tom pokračuji v dizertační práci, zajímavé jsou i československé motivy v jeho díle, jeho vazby k československým spisovatelům (které jsou také nazírány z poněkud zjednodušené perspektivy). Nyní se více věnuji analýze Nerudových překladů, i těch dost nepodařených z 50. let, no, a protože je příliš snadné jen kritizovat druhé, a taky někdy nemůžu vydržet, co s Nerudou prováděli pánové Fleischman, Nechvátal a další, tyto analýzy mě podnítily k pokusům o vlastní překlady. Na druhé straně, aby nesloužily jen jako prostředek ke komparaci a abych z toho měla zase radost, sáhla jsem teď k Nerudovým pozdním sbírkám z přelomu 60. a 70. let, které se k nám v překladech dosud nedostaly.

Vím, že ke své prvotině se příliš nehlásíš. Proč?

Je to asi dáno přirozeným plynutím času. Ta sbírka obsahuje i básně, které vznikly třeba v mých šestnácti, sedmnácti letech, a od tohoto věku k době, kdy je člověku skoro třicet, se odehrají docela zásadní změny. Podle mě postrádá sbírka vnitřní integritu, jakou by básnická sbírka měla mít, ostatně, ani já jsem ji tehdy neměla. To neznamena, že nejsem vděčná všem, kdo měli co do činění s redakcí a její přípravou. Ale přišla příliš brzy, v jistých letech bývá člověk hodně netrpělivý.

Jak si vybíráš autora, kterého chceš překládat? Jak jsi objevila právě tyto jeho verše?

Rozhodně nikdy nejde o cílený výběr. Na počátku je nějaké to uhranutí básněmi, danou poetikou, nějaká nesmírná vnitřní blízkost. Proto se dlouhodobě soustředím na Nerudu, s jehož dílem a poetikou „žiji“ už tolik let. Před pár roky jsem si opatřila jeho pozdní sbírky, také za účelem pokusit se o překlady. Když jsem kdysi někam jela, náhodně jsem popadla jednu z nich, byla to právě *Geografía infructuosa*, a ve vlaku během cesty jsem začala. Snad to jednou dotáhnu do přijatelného konce.

Co tě přitáhlo k literatuře a jaký je tvůj vztah k mědi?

Vcelku jednoduchá věc, narodíš se do domácnosti zaplavené knihami, pak dospěješ a vytvoříš další takovou. A mezi tím, tisíce stran, které určují a spoluutvářejí tvé bytí.

Měď je nádherný materiál, s kterým jsem v práci neustále v kontaktu. Fascinuje mě, jak stárne s generacemi lidí a jak při tom vypadá.

Máš potřebu profilovat se i politicky?

Trošku bych zproblematizovala ten termín „politicky se profilovat“, vyznívá mi to tak samoúčelně. Zdá se mi, že jsme ztratili příliš mnoho času debatami o podobách či potřebě angažovanosti. Dle mého subjektivního cítění je autor, a básník především, součástí světa, svědkem a proživatelem věcí, k nimž se zcela přirozeně vyslovuje. „Angažovanost“ pro mě začíná právě intenzivním vnímáním světa okolo, k čemuž je ale nezbytné vnímat ten vlastní, vnitřní, oba jsou propojeny. Nezbytná je potřeba samoty a kontemplace, vnitřního vyžívání, nejde o to jen vtrhnout na „barikády“ a vykřičet svou nespokojenost, to by bylo málo. (Stejně tak je málo uzavřít se někam s myšlenkou, že já jako jedinec stejně nic nezměním, rozdloubávat své nitro a posouvat poezii někam k samoúčelné a odtazičné „výlučnosti“). Jde o ten dlouhodobý a často sebezničující proces boje proti sobectví, projevům nespravedlnosti a lhostejnosti, a to na těch frontách, na nichž se člověk aktuálně pohybuje. Vždy můžeme udělat alespoň něco, něco konkrétního, místo planých nadávek a věčných „kdyby“. Já přechasto do něčeho šlápnu, a pak nesu následky, ale mlčet nemůžu. Teď mě mohou mnozí kmenovat, ale pro mě neznamena „angažovanost“ nějakou občasnou pózu, vyjadřovanou třeba lexikálními prostředky. Je pro mě důsledkem silného vztahu k vnějšímu světu, který je přece také můj, k dějinám, ve kterých vězím. Společnost je roztržštěná, unavená, ač se to nezdá, příliš dlouho se učila přísně a povrchně kategorizovat, a také pomíjet zásadní souvislosti. Část se pokouší za něco účelně bojovat, část pořád trčí v iluzích o výhodách kapitalismu, v nutnosti poklonkovat Západu či Východu. Je třeba vnášet do ní dennodenně dialog, soucit a solidaritu. Dost nešťastně si mnozí z nás spojují skutečnou revoluci s destrukcí a chaosem. Pojdme na ni nahlížet jako na tvůrčí proces, realizovaný v postupných krocích. Třeba se hnele kupředu.

Děkuji za rozhovor. Ptal se Pavel Kotrla

PABLO NERUDA

Stále na cestách

Mlžně svítalo
mezi Metroncem a Villaricou. Kráčel jsem
a nesl v sobě pole, duby, zvířata
a zamlžené srdce
tísněné rozlehlými zelenými oblaky,
oblaky deštivými, černou geografii.

Musím hryzat ticho rán
na těchto cestách,
společně s povalujícími se koňmi, průsvitnými
v kosém světle.
Zatímco včerejší slunce, i to zítřejší
žijí na druhé straně,
v jiných zemích, kde nejsem,
v jiné půli téhož dne.

V sobě samém
uschoval jsem tento popel,
toto ráno stříbřitých očí.
Pokračoval jsem kamenitými řekami
skrže mihotání světla -
vzcházející se otvíralo
mezi sluncem a mým zrakem,
mezi tímto územím a mým osudem
se připravoval klíč deště.

A zima odemkla své zámky.

Pokácené kmeny v kamionu na jedné chilské silnici

Osm pokácených kmenů
v kamionu na cestě:
přijíždějí z hor,
z tvrdé zeleně
Lonquimay, ze zemí nebe a sněhu,
z mého světelného prostoru, z mých samot.

Ach, umírající lesy,
chladné listoví, předposlední obratle
hněvivého včerejška,
války Španělů a Araukánců,
mečů a koní
pod nenávislně hluchým deštěm.

Osm kmenů natažených
na korbě kamionu, v řadě,
na cestě ze Santiaga k pólu,

k jižnímu pólu, do bílé dálky.
Osm mých druhů
s kořeny přetátými
v mé vlastní spleti.

Je horko, svátek
rozkvetlý sluncem,
hospodářství násilnického léta:
cesta v purpuru a žluti,
modrý obelisk ukazováku,
výbuchy
vlčích máků a všude
trápení ostružin.

Horské léto.

Poledne je modrými hodinami,
statickými, okrouhlými, zpožděnými
pomalým
letem černého ptáka, který vypadá
jako by provázel kmény na jejich pouti,
následoval ty svržené stromy.

První zima

Obhlížím den jako bych jej stvořil,
jako bych jej přivedl na svět,
od té chvíle, co přišel, temný, k mému oknu
jako nějaký černý pták,
dokud se neproměnil ve sních a světlo
sotva tepe: žije.

Žije neurčité slunce: jeho osudem je
ozářit tyto nahé stromy,
dotýkat se nehybné vody,
neopatrně kroužit, bez řeči,
bez tíže, dokud ho ústa
oblohy nevypijí
bez toho, že se v chladném světle zatřpytí
peří, které přilétlo ze včerejška
aby se k mému oknu vrátilo zase zítra.

Země

Dnes žiji v jedné zemi tak jemné
jako je podzimní pokožka hroznů:
zelenobílý a nachový je tento čas:
slunce odešlo před chvílí a nevrací se:
nahé stromy se rýsují
pozvedávající předposlední třpyt ve svých
korunách:

hlas básníků běží po kobercích:
nic se ti nezadře do očí, co by tě zranilo:
sladkosti nikdo neodmlouvá.

Přivykl jsem něžnosti
velikých nehybných řek, pobřeží
zbarvených couvajícimi a neústupnými
roky:
všechna dramata se odbyla již dávno:
vátky byly pohřbeny smlouvou
mezi ctí a zapomněním:
nikdo nemá právo k mučení ani k hladu:
vejděme do zlatého domu podzimu.

Zbabělec

A nyní, s bolestí duše a celého těla,
s křikem, ukryjme se v hlubině
dětství, se strachem a s vichrem:
dnes nám mladé zimní slunce přineslo
kapku krve, hořké znamení
a už je po všem: není léku,
není světa ani zaslíbeného praporu.
Stačí jediná rána, aby tě strhla k zemi:
Jediným písmenem
tě zabijí abeceda smrti,
jediný okvětní lístek veliké lidské bolesti
padá do mé moči a myslíš,
že svět ztrácí krev.

A tak, s chladným sluncem Francie, v měsíci
březnu,
v pozdní zimě načrtnuté
černými stromy v Normandii,
s nebem pootevřeným až k třpytu
sladkých dní a budoucích květů,
já bázlivec, bez ulic a výkladních skříní,
s mlčením svého křišťálového zvonu,
se svým malým bolestivým ostnem
budu bez života, už zkamenělý,
nehybně očekávat agonii,
zatímco rozkvétá to modré území
předurčené jaru.

Má pravda nebo mé zkažky odhalují,
že zarputilejší než sám člověk
je cvičení ve zbabělosti.

(Geografía infructuosa, 1969-1972)

Přeložila Klára Goldstein

Z DENÍKU PRAKTIKUJÍCÍHO OBČANA DM

Předjaří

7. března 2017

Poslední část portréту Miloše Formana na Arte před dvěma dny, v neděli večer. Forman potvrdil, že je zcela ojedinělým zjevem ve filmovém světě – přemýšlivý, citlivý k lidem i odkazu velkých umělců, s jasným názorem a výrazně lidským chováním při práci. Evropský, prosazující se postupně a trpělivě právě svým evropanstvím, což je v Americe jistě obtížné. Ani zdaleka nelze ve filmu zahlédnout osobnost takového formátu. Kategorie nenahraditelných. I s jejich nedávnými odchody na věčnost. Jarmila Šuláková, Luboš Holý, Ludvík Vaculík...

Krásné ráno v předzvěsti jara. Kluci, 6-7letí ogaři, jdou do školy. Dospělí je vsadili do jistého řádu a oni jím protahují svůj dětský svět. Jdou do školy v poskocích na jedné noze, neminou nahrnuté hromady mimo cestu, jednu nohu na rovné ploše chodníku, druhou na obrubníku, otáčejí se pozorující drobné detaily na cestě, hromádky shrnutého a zapomenutého tlejícího listí, v němž zaznamenali drobný pohyb, zrakem ovládají široký prostor; děvčata, cérky, poskakují a nekoordinovaně gestikulují, naklánějí hlavy k sobě, aby si cosi pověděly, co ještě nemá tvar a povahu, je to ten krásný svět dětství, který do 7 let považuje spisovatel a scénarista Körner za nejkrásnější čas života. Jako by se přede mnou otevřelo jarní ráno mého dětství se zvláštní zlatavou barevností a tikavým praskotem pozvolna plynoucího času.

10. března 2017

Včera v dešti mě mýjela ve velké rychlosti dvě auta, bezohledně, aniž by se vyhnula hromadící se vodě při okraji cesty a obrubníku. Do hluku vodní tříště jsem dvakrát hlasitě zvolal: Kurva! Kurva! A hned si uvědomil, že zřejmě patřím do společnosti všech, včetně politiků, kteří tak úspěšně přihnojují všudypřítomné pole vulgarity. Ale tlumeně a v duchu jsem pro sebe spisovně připojil: sprostoty přibývá. Od rána silně prší. Mám takové dny rád. Jako by člověka déšť odděloval od širokého (nekonečného) prostoru a připravoval ho pro hlubší soustředění

na detailní životní obraz, na myšlenku, zvýraznění vzpomínky.

Ráno jsem se tak potýkal s kategorií času v poměrně intenzivně prožívaném pocitu stárnutí. Zastavil jsem se u úkonu zcela běžného: zasouvám po snídání kuchyňskou židli, vnímám její barvu a celkově příjemnou atmosféru naší miniaturní kuchyně. Až prostý úkon dokončím, už nebude, ztratí se, zaplaven vlnami času a zapomněním. Jen s malou nadějí, že se v nějaké podobě vynoří v nečekané chvíli nostalgické vzpomínky, v době, kdy bude hůř; jako obraz mírného a vzácného štěstí, které přináší všednost a bezpečí domova.

Při cestě do kutlochu (izolované skromné pracovny) myslím na okliky, obchvaty, které umožní míjet lidi jen tak, bez výměny slov a vět, míjet je jako vítr, jako přírodní úkaz. V podvečer setkání s Mirkem a Pavlem. Společná účast na vernisáži výstavy Zuzany Lysé v knihovně.

13. března 2017

Docent Miloš Vojtěchovský, psychiatr: „Po všech krizích si teď myslím, že smysl stárí je v tom, hledět z odstupu na věci vykonané.“ Owen: syndrom hybrid, syndrom mocenské pýchy.

Při odchodu z domu se ozval z bytu v poschodí nad námi pláč novorozence. První dítě, nový přírůstek do bytů v našem 3. vchodu sídlištního domu asi po třech desetiletích. Naléhavý pláč dítěte, dožadujícího se snad matčina prsu, se stal zřetelným symbolem výměny generací v domě, do něhož před více než padesáti lety přišli mladí manželé s dětmi, jejichž pláč byl samozřejmým doprovodem všech hluků, které činžovní domy znají. Souběžně s ním vznikaly dějiny a historie domu, na který si i naše děti vzpomínají, a rády. Dnešní pláč zazníval do prázdna, do prostoru, kde ticho překrývá všechny lidské a nadějně projevy obyvatel domu, skryté hluboko uvnitř a vesměs statečně utajované.

Na náměstí po 7. hodině ranní je pusto a čisto. Slunce vycházející za kremlem prosvěcovalo místa, která jsem měl tak rád; s jejich podobou byly spjaty obálky knih a skrytá těšení na nové tváře publikací, které měly přijít a rozzářit výlohy knihkupectví. Město ztrácí mnoho z kouzla, chybí-li jakýsi nedefinovatelný obsah v člověku, uchovávací touhy a očekávání, trvalou připravenost k rozhovoru

s věcmi, jevy, proměnami atmosféry, setkáním s lidmi.

14. března 2017

Ta tíživá rána! Rozechvění, jako by někdo uvnitř mé hlavy sunul všechny strasti, strachy a snové obrazy na okraj cesty, jež vede neznámou krajinou nočního času. Aby člověk mohl fungovat dál, musí tu bariéru překročit a vstoupit na jinou cestu. Děje se tak poté, kdy rozsvítím, pak se zdá, že lze žít dál. Ale i tak je to těžké vstoupit do role člověka svižně se pohybujícího, člověka připraveného s příjemným úsměvem, pokusem o vtipnou odpověď jako reakci na oslovení, pozdrav na cestě.

Včera jsem se pustil do četby posledního románu Edvarda Valenty *Žít ještě jednou*. Knížku knihovnice sehnaly v Rožnově. Otevřela se přede mnou znovu krajina slov, úvah, pochybností, spoutaná snahou o pevnou a jasnou kompozici. Vždy z ní ale vyplývá komplikovaná textová struktura odrážející vnitřní zápasy autora, jehož psychika je tvarována jeho těžkým a komplikovaným osudem. Cení si jeho přístupu k realitě, který prostupuje intelektualita na rozdíl od značné části pěvců nevýrazných příběhů zapasovaných do typické krajiny českých očekávání. Jistě se k románu ještě vrátím.

Ve Tvaru č. 4 hodnocena ročenka Nejkrásnější české básně 2016. Ve Tvaru č. 5 pak vypjatá reakce Petra Krále na Šiktancovy *Horniny*. A mírové manévry mezi ním a Jakubem Chrobákem.

19. dubna 2017

Vrátil jsem se v tomto deníku o několik stránek zpět a zjišťuji, že jsem z nich téměř vymazal město. Není tam, nepromítá se do mých myšlenek, dokonce nerámuje ani obrazy a představy, které se v mé mysli rodí. Ničím neinspireje, ale také ničemu nebrání. Vrací se jen prostřednictvím lidí, s nimiž se více či méně náhodně potkávám. Jako včera večer na Arte v TV. Dávali záznam koncertu z ostravského festivalu *Musica pura*, který moderoval a jehož iniciátorem je Jan Rokyta mladší. Pořad byl věnován Janáčkovým interpretacím lidových písní, měl nápaditou kompozici střídající profesionální zpěvačku s poloamatérskými, naznačoval genezi Janáčkova konečného tvaru, zajímavě srovnával lidový projev s invenční Janáčkovou interpretací.

V pořadu se představily talentované zpěvačky od nás, Vsetíňanka Klára Obručová a Rožnovjanka Eva Vašková. Třebaže nemám zvláštní vztah k Janáčkovu zaujetí a práci s lidovou písní, musím přiznat hlubokou odezvu, kterou ve mně pořad vyvolal. Osobitost, originalita, kompozice a nápaditost pořadu přinesly mimořádný zážitek.

Náhodně jsem natrefil na několik listů vytržených z Magazínu Dnes (1/2007), které obsahují rozhovor s Ludvíkem Vaculíkem. V něm o denících toto: „To je způsob, jak si upravit svět do trochu jasné figury.“ K otázce budoucnosti světa: „Myslím si, že Evropa se měla připravit k zbrojné obraně“. To říká v roce 2007! K námitkám ženy Madly: „Jsem sice exhibicionista, ale byl bych rád, kdybych u toho nemusel být.“ Často myslím na Vaculíka. Teď o Velikonocích intenzivněji. Tak tedy ještě k posledním věcem člověka: „Na smrt myslím hodně. Začalo to, když mi bylo sedmdesát let. Smrtí se vyveču z povinností.“ Víím, jak byl utrápený při své autorské odpovědnosti z přípravy týdenních fejetonů pro Lidovky. S kamarády jsme mluvili o cestě k jeho dávným brumovským časům: Brumov, Nedašova Lhota, Návojná, Holý vrch, Královec, Vršatec...

25. dubna 2017

Čtu *Můj boj* Carla Ove Knausgärda a představuji si rozměrný prostor plný věcí a událostí, sleduji je v jejich výstavnosti i zmatení, zrak klouže po jejich povrchu, náhle vybočí, a jako by jej víčka pozastřela, obrátí se dovnitř a nabídne zastavení s myšlenkou, která je jakýmsi odrazem těch věcí a událostí, jakýmsi dalším potvrzením jejich existence, zintenzivněným a okouzleným potvrzením souhlasu s nimi, ačkoliv nakonec vše, co lze o nich říci, je to, že jsou složité a komplikované a přesto samozřejmé a všední, připravené k vyslovení, a tedy k jisté jejich oslavě.

Čtu již poněkoliáté *Sekyru* Ludvíka Vaculíka, téměř souběžně s *Bojem*, a mám pocit, že se hroužím do země společně s pluhem, který má vzhledem k tvrdé a vyschlé půdě tady někde na Valašsku nepřiměřeně velké radlice, dílo je to pomalé a daleké (nevím, proč zrovna daleké, ale cítím to tak), občas se pohyb pluhu i ten, který ho ovládá (člověk? zvíře?), zastaví, prostor prořízne zaskřípění kovu o kámen, ale vůle toho, kdo vše ovládá,

je velká a nekončící, půda musí být připravena, aby z ní vzešlo to, co nás utváří i přežívá... Dočetl jsem *Sekyru* a na předsádku už značně očetlé knihy velkými písmeny vepsal: KNIHA STOLETÍ.

Zazvonil mobil. „Mobil!“ zvolala moje žena z vedlejšího pokoje. Stiskl jsem tlačítko přístroje a přečetl zprávu. O tom, že mám v internetové prodejně knih připravený k odběru objednaný titul od Adrieny Šimotové. Vypnul jsem mobil a byl potichu. V duchu jsem si však pro případ, že by se ozvala znovu moje žena a chtěla znát obsah zprávy, připravil stručnou, nepravdivou a rozplizlou odpověď, neboť kdybych řekl pravdu, následovaly by řeči o knihách a jejich přebujelých nákupech. Vtom se žena z vedlejšího pokoje ozvala: „Co zpráva?“ „Ále nic, potvrzení, že mám cosi zaplacené.“ A bylo ticho. Je to tak. Úspěch se dá předpokládat, jsou-li věci předem promyšlené a řádně připravené.

MILAN CYROŇ

Poslední fuška Standy Klause

Začněme stručným představením nenápadného hrdiny této vyprávěnky: jmenuje se Standa Klaus a je zloděj. Totiž byl, ale k tomu později. Proč nenápadného? Poněvadž zloděj potřebuje být nenápadný. Jinak ho dopadnou, odsoudí a uvězní. Standa čas od času pronikal do lidských domovů, aby z nich odnášel nejen peníze, ale rovněž nejrůznější předměty od šperků po počítače, díky kterým věděl, kdy kam zavítat. Jeho bratranec Robert Kapr měl totiž na facebooku spoustu přátel, co nikdy neviděl, ani neznal. Ale věděl, v které době jedou na dovolenou, na služební cestu, na návštěvu k příbuzným či kamkoli jinam. O získané informace se vždy podělil se Standou a ten se s ním na oplátku rozdělil o lup. Šlo o ukázkový případ rodinné symbiózy, i když vy byste možná Roberta označili za parazita, neboť svůj krk nasazoval pouze Standa. Ale myslete si, co chcete, Standa by s vámi nesouhlasil. Těšilo ho, že od bratrance dostává tipy, díky nimž se mu krade lépe a bezpečněji.

Jednoho prosincového dne, kdy do Štědrého dne zbývalo dost času na to, aby si Blanka se svým přítelem Bořkem na týden

vyjeli na hory a oslavili tam dívčin svátek, stannul nenápadný drobný mládenec před jejím bytem. Dotyčná dáma sice nepatřila mezi Robertovy síťové přátele a svůj profil nezpřístupňovala osobám, které skutečně neznala, ovšem proniknout k němu nepředstavovalo pro Roberta sebemenší problém. Skutečnost, že vlastnil absolventský diplom z informatiky, v tom nehrála žádnou roli. Každá síť je zkrátka děravá, a tak z ní někdy při výlovu kromě vody vyteče i to, co tam mělo zůstat. A Standa Klaus ke své škodě netušil, že měl tentokrát zůstat doma. Kdyby tak učinil, nekradl by naposledy.

Do domu Standa pronikl snadno, protože navzdory ceduli prikazující nájemníkům po osmé hodině zamykat hlavní vchod kdosi tak neučinil. Byl to pubertou vláčený Jonáš Vláčil z posledního patra, snad trochu paradoxně syn zámečnicka. Rovněž Standa, když právě nekradl, pracoval jako zámečnick, a proto bez obtíží odemkl dveře Blančina bytu a jen co do něj vklouzl, tiše je za sebou zavřel. Jejich „klap“ nedolehlo ani k prvnímu schodu, natož do některého ze sousedních bytů. Ostatně i kdyby dolehlo, nikomu by to nepřipadalo podezřelé. Ne všichni věděli o tom, že se Blanka Svátková z dvojky rekreuje na horách, a ti, jimž se pochlubila, na to vůbec nemysleli. Leč vejděme těmi němými zavřenými dveřmi do jejího bytu. Standa si tu zrovna nasadil návleky, což dělával od té doby, co to viděl u instalatéra, který mu přišel vyměnit vodní baterii.

„To ste nemusel,“ poznamenal tenkrát Standa.

„Přece vám tu nenašlapu,“ odvětil instalatér (pro úplnost dodejme, že se jmenoval Karel Noha).

Tento trik se našemu zloději náramně hodil, neboť díky němu zanechával ve vykrádaných prostorách méně stop a snižoval šance policie na jeho dopadení. Nebo si to přinejmenším namlouval.

Po popsaném úkonu Standa udělal několik krátkých kroků vpřed. Kdybyste ho viděli, všimli byste si, že u toho vyhlíží velice nesměle. On si totiž moc dobře uvědomoval, že někomu, koho ani nezná, vniká do soukromí. Opatrně našlapoval a ještě opatrněji se rozhlížel. Ne ze strachu, že ho někdo uvidí, ale protože se obával, aby nespatrił cokoli, co není určeno jeho očím. Něco osobního, intimního, tajného, obyvateli bytu střeženého. Nikdy ho však nenapadlo, že by tím mohly být jím zci-

zované našetřené peníze, darované šperky či laptop naplněný fotografiemi z letní dovolené u moře, videem dítěte, jež se odhodlává k prvním krůčkům, nebo písněmi od milované kapely. Podobný tok myšlenek Standovým mozkiem neproudil, a tak ho nepřerušilo nenadálé zavržení dveří. Přesto ho vylekalo. Ohlédl se ke vstupu, ale ten se nacházel ve stavu, do něž ho sám uvedl. Zůstával mlčenlivě uzavřený. Standa Klaus si oddechl, ale vzápětí se mu dech opět zatajil (a teď naopak zrychlil). Sotva dva metry před ním se mihlo ženské tělo a zmizelo v koupelně. Protože zrovna otáčel svou hlavu do původní polohy, nevšiml si, jak dotyčná vypadala, a ani ona jeho přítomnost nezaregistrovala. Stál v přítmi předsíně, zatímco proplula pruhem světla z kuchyně, které rozsvítila, aby do ničeho nevrátila. Už jednou se jí to stalo s jídelním stolem a nehodlala bolestivou zkušenost opakovat.

Standa nechápal, kde se tam ta ženská bere. Koupelna se rozsvítila a uzavřela. Zloděj se zadíval na úzký proužek světla u spodní hrany koupelnových dveří a zapřemýšlel, zda by neměl zmizet, aby ho nečekaná obyvatelka neodhalila. Slečna se zatím svlékala a nemyslela na nic jiného než na horkou sprchu. Ano, bude lepší, když vypadne, vyhodnotil situaci Standa. Nicméně v tu chvíli světelný proužek zmizel a zaznělo téměř neslyšné cvaknutí zapalovače. Dívka zažehnutím několika čajových svíček vytvořila atmosféru osamělé romantiky, což Standu přivedlo k domněnce, že koupelnu hned tak neopustí. Snad by přece jen stihl sebrat aspoň něco. Nerad by odcházel s prázdnou, nesmí přece zklamat Roberta. Co by tomu řekl, kdyby se odsud pakoval, aniž by se napakoval?

Standu napadlo, že než ta holka vyleze ven, bude s lupem dávno pryč. I kdyby si hned všimla, že něco chybí a zavolala policii, nebude to nic platné. Standu Klause nikdy nikdo neviděl a nepolapil, neuvidí a nepolapí. Počítač jí sebere za to, že se tady courá, kdy nemá, a že si na facebook dává lživé informace o horách. Asi ji opustil milenec a ona se teď přede všemi přáteli tváří, že se pořád scházejí, jezdí spolu na výlety a tak podobně. Čůza jedna. Právě pustila vodu.

Standa svižně, ale tiše vyrazil do rozsvícené kuchyně. Na stole ležel počítač, vezme ho na zpáteční cestě. V ložnici v nočním stolku našel nějaké stříbrné šperky: prstýnky, řetízky,

náušnice. Nastrkal si je rychle do kapes, aby se nezdržoval sundáváním, otvíráním a plněním batohu (značkového, pokud budeme za značkové považovat zavazadlo s logem zahraničního destilátu, které náš hrdina obdržel za to, že v rámci akční nabídky vypil několik sklenic). V hrnečku na polici našel pětistovku a pár kovových mincí. Putovaly za stříbrem. Na rozsáhlejší průzkum terénu už se zloděj Standa neodvážil, takže přes kuchyň zamířil k východu. Návleků se zbaví až venku, rukavice si nechá do zimy, a za ukradené peníze si koupí pletené. Když se natahoval po klice, dívka zastavila vodu. Nenastalo však ticho, jak by se dalo očekávat, neboť z koupelny vycházel její hlas. Standa se zarazil a ruku natahující se po klice svěsil podél těla. V životě nikoho neslyšel tak krásně zpívat. Slovům nerozuměl, ale na tom nezáleželo. Dívčin lahodný vokál se vplížil do Standových uší, zabydlel se tam a jeho nohy učinil zbytečnými, neboť zapomněly chodit.

Standa Klaus se nedokázal vzdálit, chtěl tu zůstat a poslouchat její zpěv. Pomalu se obrátil a přistoupil ke dveřím do koupelny. Přitiskl k nim levé ucho. Díky tomu rozpoznával některá slova a jako puzzle skládal text o tom, že zpěvačce kdosi ukradl srdce a tím ji připravil o život (tak přece od ní odešel milenec!). Zatoužil ten hlas poslouchat nedeformovaný stěnami. Jakmile znovu pustila vodu, dotkl se kliky, pozvolna ji stlačil dolů a pronikl dovnitř s pocitem, jaký by se ho zmocnil, kdyby se té dámě chtěl dostat pod sukni, kterou spatřil poskládanou na prádelním koši. I s kalhotkami a dalšími kusy oblečení: podprsenkou a jakousi růžovou košilí. Dívka si ničeho nevšimla, jen se jí na moment zdálo, že se v koupelně malinko ochladilo. Leč tento dojem zmizel v okamžiku, kdy Standa zcela neslyšně zavřel dveře. Tiššího zloděje abyste pohledali! Posadil se, sevřel laptop, který ho hřál na prsou, a poslouchal její zpěv mísící se s proudem tekoucí vody. Koupelnou se valily mráčky páry (Standova matka, jež dříve pracovala ve vepříně, by poznamenala, že by se v ní dala pařit prasata). Ženské tělo horkou vodou zrůžovělo, ale to Standa neviděl. Přes zamžený plast to nebylo možné. Mohl sice pozorovat dívčinu siluetu, ale bez šance rozlišit konkrétní barevný odstín. Jedna svíčka zrovna dohořivala. Jen co ze sebe dívka smyla všechnu pěnu, pootevřela plastová dvířka a sáhla po osušce. Jakmile ji nahmatala, její ruka zajela zpět do útroh

sprchového koutu jako muréna do své podmořské skrýše. Ovšem zpívat nepřestávala. Hladina Standovy mysli se chvěla ve větru představ. Její zpěv ho ovíjel jako ohromný had a znemožňoval mu jakýkoli pohyb. Udolával jeho mysl svou dokonalostí. Do pěti by v té chvíli nenapočítal, na vlastní jméno by si nevzpomněl. Jeho mysl i smysly patřily plně ženskému zpěvu.

Leč stalo se nevyhnutelné. Dívka otevřela sprchový kout a stejně jako pára nedokázala skrýt její nahé, nedokonale osušené tělo (teď bylo možné si všimnout její pokožky vymalované horkou vodou), nezamaskovala ani v zimní bundě se potícího Standu. Když uviděla, jak na jejích kalhotkách, podprsence, sukni a úplně nové lososové halence, jež úhledně složila, sedí cizí chlap, zamrazilo ji v zádech. V mžiku přestala zpívat. Jako byste stisknutím tlačítka vypnuli magnetofon. Zloděj se rázem probudil ze svého poblouznění, a tak tam zírali jeden na druhého. Těžko říct, kdo se bál víc. Nikdo z nich nevydal ani hlásku. Ona se nezeptala, co tam pohledává, on se nepokusil vyřknout žádné trapné a sotva uvěřitelné vysvětlení. Ještě před chvílí byl uhranut jejím nádherným zpěvem, ale teď pro něj představovala nebezpečí. Stala se člověkem, který ho načapal při zločinu a bude ho kdykoli schopen identifikovat.

Standa prudce vstal, rozmáchl se a udeřil ji do hlavy. Jejím vlastním počítačem. Křehká dívka se skácela k zemi, přičemž její hlava se setkala s rohem nedaleké skříňky a ten jí příliš násilně popřál „dobrou noc“. Toho večera zpívala naposledy. Její vlasy dočasně slepené vodou nově stmelila i krev a Standa Klaus, jenž byl dosud pouze zlodějem, stal se vrahem. Cívil na mrtvé ženské tělo a ztěžka oddechoval. Potom tiše odnesl laptop zpátky do kuchyně.

„Neměla tu co dělat,“ myslil si při tom, „Robert se nikdy nespletl, měla být na horách. Neměla si vymýšlet, neměla lhát. Lhát se nemá. Kdo lže, ten krade...“

Před odchodem se vrátil do koupelny a podlahu postříkal vodou, aby to vypadalo, že dívka uklouzla na mokřích kachličkách. Aniž by si to uvědomil, oči mu zvlhly slzami. Snad kvůli nastalému tichu. Nevědomky si je otřel a jeho kroky směřovaly pryč odtud. Avšak vchod do domu mu zastínilo statné mužské tělo. Standa vytřeštil oči a hlesl jako pubescent, jemuž přeskakuje mutující hlas: „Dobry večer, šéfe.“

„To si ty? Co tu děláš?“ dotázal se ho Jonáš Vláčil starší.

„Na návštěvě, byl jsem na návštěvě,“ vykotal ze sebe zloděj.

„Tak pod' ještě na jednu návštěvu, vypijem si!“ chytil Vláčil Standu kolem ramen.

Toho večera měl pocit, že dokáže vypít celý svět.

Standa se nezmohl na odpor a jeho nadřízený ho odváděl zpátky k místu, se kterým už nechtěl mít nic společného.

„Divej, Svátková má otevřeno. Dem k ní. Má výborný karibský rum,“ pronesl Vláčil opileckým hlasem, načež si stoupl do dveří, jež Standa špatně zavřel (nebo vůbec nezavřel?), a hřmotně zvolal: „Blaničko!“ To na Standu zafungovalo jako červený hadr na býka. Mládenec se otočil a uháněl po schodech k východu. Jenomže mu podjely mokré návleky. Do zad se mu zaryly hrany schodů, pod něž se následně skutálel. Zůstal v bolestech ležet, aniž by si všiml, že se všude válejí šperky a mince, které mu během pádu pršely z kapes. Hotový zlatý, totiž stříbrný déšť! Vláčil, jenž zrovna stanul nad schodištěm, aby se podíval, zda se Standovi nic nestalo, vše pochopil. Došel si pro toho nešťastníka, chytil ho za límec, a zatímco ho vláčel zpátky nahoru, nutil jej poztrácené předměty sbírat.

„Debile debilní,“ klel při tom polohlasně. Standa si pomyslel, že statný zámečník zavolá policii, ale ten dodal: „Chceš, aby tě zašili?“

„Ne, ne, ne.“

„Tak to seber a dem to vrátit.“

Standa nechápal, proč ho Vláčil neudá, a ve stavu nepochopení dělal přesně to, co mu šéf přikázal. Vrátil se na místo činu a všechno, co zde sebral, uložil nazpět. A jak si u toho opakoval Vláčilovo: „Všechno to vrátíš a už tě u něčeho takového nechci vidět. Máš celý život před sebou, do prdele,“ pomalu se vzpamatoval. Jen co odsud vypadne, zmizí někam hodně daleko, někam do ciziny, třeba na Slovensko. Až najdou tu mrtvou holku, bude pryč a nikdo ho nikdy nenajde. Jako by se nad ním zavřela voda. Vrátil se k Vláčilovi čekajícímu u dveří a zašeptal: „Hotovo.“

„Vrátils všecko?“ zajímal se Vláčil.

„Jo,“ přikývl Standa.

„Tak dem,“ poručil muž a mládenec si oddechl.

Sahal po klice (pokolikáté už?), když ho nevšedním zážitkem střízlivějící zámečník zastavil: „Stůj, nechals svítit v koupelně.“

„To budou ty svíčky,“ automaticky odvětil Standa.

„Svíčky?“ podivil se Vláčil a vrah si uvědomil, že řekl hloupost.

„Jsou nenápadnější než baterka,“ napadlo ho.

„Ty si fakt idiot,“ kroutil hlavou Vláčil, „di už, já je sfouknu,“ dodal a vydal se ke koupelně.

Standa proklel sám sebe za to, že ji při svém odchodu nechal otevřenou. Nyní však Jonáš Vláčil stál opřený o rám dveří a pozoroval ve sporém světle čajových svíček tonoucí bezvládné tělo. Přiskočil k němu a zkusil dívce tep.

„Ty hajzle!“ rozlehl se Vláčilův zvučný hlas bytem, mnohem méně příjemným než hlas dívky.

Standa se sesul k zemi. Zámečnick k němu přiskočil a bil ho pěstmi po hlavě, než zmodrala, zfialověla a zrudla. Když skončil, zavolal policii z mobilního telefonu.

Než se Standa ocitl ve vazbě, putoval do nemocnice. Robert mu radil, aby na Vláčila podal trestní oznámení za ublížení na zdraví. Standu Klause však nenapadlo, že jeho bratranec je pitomec, protože ho vůbec neposlouchal. V hlavě mu zněl dívčin zpěv, který mu znemožňoval vnímat cokoli jiného. Jen občas se rozpomenul na to, že ta holka v bytě neměla být. Nechápal, kde se tam vzala. Nevěděl totiž, co nevěděl ani facebook, a tím pádem ani Robert. Blanka v bytě po dobu své nepřítomnosti nechávala přebývat kamarádku Ninu.

ZAKARIJÁ TÁMIR

Obviněný

Tělnatý policista vstoupil na hřbitov a udělal několik váhavých kroků mezi světlými náhrobky. Na okamžik se zastavil a přiškrceným hlasem zvolal: „Omar Chajjám!?“ Nikdo neodpověděl. Vytáhl z kapsy špinavý bílý kapesník, vysmrkal se do jeho záhybů a vrátil ho zpět. Nadechl se a našťvaně zařval: „Omare Chajjáme! Omare Chajjáme! Jsi předvolaný k soudu!“

Opět žádná reakce. Muž zákona opustil hřbitov, vrátil se na stanici a začal sepisovat protokol, ve kterém popsal, co se stalo, tedy, že se Omar Chajjám odmítl dostavit k soudu. Hotovou zprávu předal svým nadřízeným,

jejichž tváře pak pobouřením zbrunátněly. Vydali několik rozkazů a na hřbitov okamžitě vyrazila skupina policistů s krumpáči a lopatami, aby odkryli jeho hrob. Vyzvedli jej zpod hlíny rozpadlého a zaprášeného a předvedli před soudce.

„Vy, Omare Chajjáme, čelíte obvinění, že píšete poezii, která oslavuje víno a vyzývá k jeho pití! Zatímco naše vlast usiluje o ekonomickou nezávislost a její zákony zakazují dovoz zahraničního zboží, – nehledě na to, že v naší zemi nemáme vinařské podniky, – Vaše básně tímto povzbuzují poptávku na import takových komodit, což zákon bez milosti trestá! Uznáváte svou vinu? Proč neodpovídáte? Mluvte! Mlčení Vám jen přitíží! Dobrá... Z Vašeho mlčení soudím, že svou vinu odmítáte. Zjistíme, jestli jste vinen či nevinen! Spravedlnost je náš cíl! Takže zaprvé: Je jasné, že ten, kdo píše poezii, musí umět i psát a číst. Přiznáváte se k tomu? Popíráte to?! Předvolejte svědky!“

První svědek (majitel knihkupectví): „Obviněný si v mém knihkupectví kupoval mnoho knih.“

Soudce: „O jaký druh knih se jednalo?“

První svědek: „Kupoval si různé knihy, ale dával přednost knihám o lásce!“

Soudce: „Hahaaa, měl tedy rád pornografii! Nechť Bůh požehná dobré mravy! Řekněte mi ještě: nekupoval si i politické spisy?“

První svědek: „Politické spisy? Přísahám, že se jich má ruka nikdy nedotkla! Možná je kupoval u jiných knihkupců!“

Soudce: „Kupoval si tedy knihy...“

První svědek: „Kupoval si rovněž bílý papír a pera.“

Soudce: „Bůh je preveliký! Ať je lež vymýcena a zvítězí pravda! Kdyby obviněný neuměl číst a psát, pak by neutrácel za knihy, papír a psací potřeby!“

Druhý svědek (stará žena): „Vše, co vím, je, že Obviněný miloval slova nade vše. Jedna žena, která ho měla ráda, mi řekla, že se jí svěřil, že miluje slova více než tu nejkrásnější ženu na světě.“

Soudce: „Miluje slova?! To je perverzní! Správný občan miluje pouze svou matku a vládu!“

Třetí svědek (novinář): „Důkladně jsem prostudoval básně Obviněného a zjistil jsem, že v nich chybí jakákoli chvála na dobré skutky vlády.“

Soudce: „To je zásadní důkaz o tom, že Obviněný nemiluje lid!“

Čtvrtý svědek (muž s dlouhým plnovousem): „Přísahám při Bohu, že jsem na vlastní uši, ať je po smrti sežerou červi, slyšel, jak Obviněný říká, že víno zahání smutek.“

Soudce: „To by bylo velice nebezpečné, kdyby se soudu prokázalo, že se smutek rozšířil mezi lid.“

Pátý svědek (náčelník policejní stanice): „Máme k dispozici celou řadu hlášení o podvratné činnosti dotyčného Smutku. Dosud se nám ho ale nepodařilo zatknout, pátrání po něm stále probíhá.“

Šestý svědek (vězeň): „Díky Smutku jsem si uvědomil, že chci svobodně žít.“

Sedmý svědek (vězeň): „Smutek mě donutil, abych nadával na vládu.“

Osmý svědek (vězeň): „To Smutek mi zaplatil, abych se zúčastnil demonstrace!“

Devátý svědek (vězeň): „Smutek mne podněcoval k pokusu o útěk z vězení.“

Desátý svědek (vězeň): „Pouze Smutek může se to, že nenávidím policajty.“

Soudce: „Výpovědi svědků potvrdily, že básně Omara Chajjáma nejsou nic jiného než přímou propagandou vyzývající k pití vína, nepokrytou výzvou k dovozu zahraničních výrobků a implementací pochybného plánu směřujícího k podněcování výtržností. Výpovědi svědků rovněž dokázaly spolupráci Omara Chajjáma se Smutkem, který, jak se vládě zdá, je exponentem páté kolony, kterého využívají naši nepřátelé k narušení bezpečnosti a šíření nepokojů.“

Soudce se na chvíli odmlčel, blaženě si vydechl a dokončil čtení rozsudku. Omara Chajjáma odsoudil k neodvolatelnému zákazu psaní poezie.

Policisté převezli Omara Chajjáma na hřbitov, uložili do hrobu, navršili na něj hlínu a zničili jeho papíry a pera. Smutek nicméně dál pokračoval ve své podvratné činnosti.

Z arabštiny přeložil Přemysl Zbončák

Zakarijá Támír (1931, Damašek) je syrský spisovatel a publicista. Začínal jako autor knih pro děti a byl redaktorem několika kulturních časopisů. Svou první povídkovou sbírku publikoval v roce 1960, následovaly mnohé další. Je řazen k mistrům krátké arabské povídky. Přeložený text pochází ze sbírky *Volání Noeho* (1994).

TAMÁS JÓNÁS

Mami, naposledy

Nedivte se, matko, že vám vykám.

Nevím, jste-li mojí matkou i v tom druhém světě.

Vím, že všechno uzavřít jen nemnozí dokážou,

mě však právě trápí, že ani my nestihli vše.
Snad si vzpomínáte, jak jsem vás vzal loni
v létě za ruku, bylo vám tak
zima a mně
tak málo do řeči.

Měl jsem strach, že řeknu něco
neohrabaného.

Jsou mrtví taky tak bláznivě ostýchaví?
Vaši ruku jsem políbil a začal jsem mít
strach,
když jsem ve vašich očích zahlédl ono
zděšení.

Kdybyste tehdy nezačala plakat, možná, že
bych pak promluvil a dnes
se tolik
netrápil.

Mlčení je tak elegantní. A mluvení tak
směšné.

Víte, že nedokážu zapomenout na ten váš
bílý svetr.

Neslušel vám. Jako už ostatně žádný jiný
kus oblečení.

Na vaši tvář snad někdy zapomenu, ale ten
svetr zůstane.

Promiňte, matko, že zas takto odbíhám.
Potupné je to pro mě stejně jak vaše smrt,
to bude tím.

Teď už to kvůli vám neříkám, no ale
nechala jste mě tady ještě zápasit: měl jsem
vás rád.

A že jste byla Jediná (jakých bývá jen
málo): moje matka.

Ještě jsem váš. A vy už nejste moje.

z maďarštiny přeložil Tomáš Vašut

CÍTIT SE JAKO ZUZANA FUKSOVÁ

Jako by si v posledních letech Brno, vesnice u Prahy, utvářelo kolem sebe jakousi mytickou auru absurdity. Když opomenu spojitosti falické (viz „brněnský orloj“ nebo sochu Jošta, na kterou stojí v podhledu osamělé dámy frontu dodnes) a rozmanité facebookové skupiny (Brněnský institut pro urážení Kuřimi či Městská poezie Brno), vyskytuje se v Brně mnoho osobností, které svým vystupováním a vzezřením zmíněnou auru spoluvytvářejí. Jmenujme alespoň osobnosti kolem hnutí Žít Brno (zejména Matěje Hollana), čerstvě Literou oceněné KKRD Boys nebo osoby spravující svérázný web prigl.cz.

Mezi zmíněné pány bych snad mohl připsat i **Zuzanu Fuksovou** (*1983), která se v užší veřejnosti stala známá svým působením ve dvojčlenné skupině Čokovoko, jež svými texty pobavila nejen brněnské posluchače. Debutem *Cítím se jako Ulrike Meinhof* se Fuksová od své dřívější textařské poetiky příliš nevzdaluje. V knize najdeme krátké prozaické útvary, prepisy autorčiných statusů a tweetů, které zachycují každodenní komické situace a útržky hovorů.

Příjemný je mi způsob, jakým se autorka k humoru staví. Z jejího úhlu pohledu se může předmětem komiky stát téměř cokoliv. Jedná se o starý dobrý „common sense“ humor, oproštěný od politické korektnosti. Fuksovou jednou pobaví Romové a Vietnamci, podruhé zase rasisté. Terčem komiky může být jak člověk z okraje společnosti, tak vysokoškoláci, důchodci i omladina – podobně bych mohl vyjmenovat několik dalších dvojic. Hledáčku Fuksové zkrátka neunikne nikdo, ani ona sama: „Spadla mně bageta na zem a vtom potkám nóbl známého, v kostěných brýlích a černém saku. Tak jsem dělala, že ji vyhazuju do kýbla, ale jak prošel, tak jsem ji snědla.“ (s.10)

Možná jsem na začátku recenze Fuksové trochu křivdil, když jsem napsal, že je jedna z těch, kteří spoluvytvářejí auru brněnské absurdity. Autorka ji nevytváří, spíše na ni odkazuje, což s sebou přináší další významovou rovinu – rovinu sociální. V jejích textech (které jsou, pokud tomu věříme, útvary odposlouchané a zaznamenané) se přece skrývá

realita, snad bych měl říci: přímo se v nich odráží. „Byla jsem dneska na maškarním plesu a jedna holka tam byla za fejsbuk.“ „Dneska jsem prodala pole, půjdu si za to koupit džínny.“ (s. 28) Někteří autoři mohou tato témata rozvíjet v esejích, popřípadě obalit balastem a vystavět na nich celý román. Fuksová je pouze v jedné větě nadhodí a nechá být. V tom směru její texty nikomu nic nevnucují, neříkají mu, co všechno dělá špatně, nezaválují ho pocitem kolektivní viny, což v dnešní době, kdy téměř každý má „fundovaný“ názor na cokoli, oceňuji.

Zprvu jsem se ptal: Proč texty z internetového prostředí vydávat knižně? Čtenář by se mohl cítit podveden, vždyť by stačilo pár kliknutí a texty by si mohl přečíst online. Možná je za tím lidská nátura, která nás nutí zachovávat „pro další generace“ všechno možné. Může v tom být i pocit, že vytiskneme-li své texty, pozvedneme je takříkajíc na vyšší úroveň, a tím je zároveň zpřístupníme širšímu čtenářskému publiku. Napadla mě ale také jedna ryze praktická výhoda. Místo několika kliknutí stačí Fuksové knihu otevřít na libovolné stránce a začít číst, uchechtávat se nebo zamýšlet se bez toho, abychom nekonečně „scrollovali“ v mrtvých vodách sociálních sítí. Knižní forma texty rovněž stmeluje, jsou vzájemně soudržné a nenarušují je texty jiných lidí, jak to známe z internetu.

Ačkoli jsem s knížkou spokojený, doufám, že příliš mnoho „pokračování“ mít nebude. Nedejbože, aby statusy a tweety lidí vycházely knižně ve velkém, protože jinde by to zafungovat nemuselo. *Cítím se jako Ulrike Meinhof* je příjemné oddechnutí, které ovšem oddechnutím zůstává. Zmíněná strohost výrazu a textová úspornost může po čase začít vadit, jedná se přece jen o prózu. Obraznost a metafyzické přesahy nahuštěné do několika vět by tu čtenář hledal marně. Mohu ale zaručit, že autorčina komika je natolik zábavná a současná, že věru zpříjemní nejednu jízdu autobusem – ovšem čtenář by to neměl přehánět, protože smát se v dnešní době nad knížkou na veřejnosti může vypadat poněkud bláznivě.

Vojtěch Smutný

Zuzana Fuksová. *Cítím se jako Ulrike Meinhof*. Praha (Fra) 2016. 80 s.

DVĚ NEBEZPEČNÉ STRANY OBJEKTIVU

Vydání nového románu **Miloše Urbana** *Závěrka aneb Ztížená možnost happy-endu* (Argo 2017) doprovázela poměrně rozsáhlá mediální kampaň. Díky ní jsme mohli nabýt dojmu, že jsme svědky významné literární události a že vychází kniha, kterou bychom si rozhodně neměli nechat ujít. Jaká je však ve skutečnosti?

Nová próza přináší milostný příběh mezi amatérským fotografem Matějem Rundem, jinak PR pracovníkem významné agentury již na prahu středního věku, a jeho modelkou Věrou Barvířovou. Při průběžném, ale ne zcela častém focení stále jedné a téže ženy a při zvyšujícím se nárůstu popularity jejich společných fotek, dochází k postupnému prohlubování citů. A vztah, který byl původně vztahem profesionálním, se stává vztahem milostným. Bariéra mezi fotografem a příležitostnou fotomodelkou, jinak posluchačkou gendrových studií, se postupně bortí a oba propadají sobě navzájem.

Z knihy je dobře patrná autorova vášeň pro fotografii. Samotný proces fotografování je v textu pečlivě a poctivě, někdy možná i příliš podrobně, zachycen. Zde si opravdu přijdou na své čtenáři, kteří mají s fotografováním nějakou zkušenost. Ostatně autorovy fotografie pak knihu i doprovází. Zde snad možná trochu ke škodě věci. Neboť z představy tajemné a nedostupné ženy, která je pro každého trochu jiná, se díky fotografiím stala věc prvoplánově popisná a doslovně ilustrující. Ukrojila cosi podstatného z fantazie, kterou čtení přináší. V tomto případě by méně bylo více.

Pouze tato přímá milostná linka by však na text tohoto rozsahu nestačila. Zároveň tak máme možnost nahlédnout do zákulisí reklamních a komunikačních agentur. A interpretovaně si můžeme připomenout některé z kauz hýbajících společností. Zde Urban naštěstí nepřestal být satirickým glosátorem věcí veřejných. Jako milý špílec do vlastních řad působí scéna, kdy Matěji Rundovi, začínajícímu autorovi, odmítá jeho pokus redaktor nakladatelství Argo Miloš Urban.

Oproti jeho nejvýraznějším prózám chybí *Závěrce* sice jakási uhrančivost a tajemnost, se kterými autor dříve tak často okouzloval,

ale ani tak nebudou čtenáři zklamáni. Miloš Urban prostě již napsal výraznější knihy. Určitě stojí za ocenění jeho odvaha vyzkoušet něco jiného a neopakovat se. Ne úplně se to sice daří, hlavně pak v závěrečné části. Možná se přímo o literární událost nejedná, ale kniha za pozornost stojí, lepší standard, a věrné čtenáře autora ani tak nezklame. Není důvod proč si ji neužít spolu s ním.

Pavel Kotrla

Urban, Miloš: *Závěrka aneb Ztížená možnost happy-endu*. Praha (Argo) 2017. 246 s.

JSEM TO JÁ, KDO MIZÍ

U zatím poslední básnické sbírky **Martina Skýpaly** s názvem *Příběhy písmen* jsem si říkal: Tak, tady je příběh ukončen, svět stojí pevně ve svých nohou a žádnou další cestu nevidím. To samé jsem tvrdil po třetí sbírce Vojtěcha Kučery s názvem *Nehybnost*. Neviděl jsem prostě žádnou možnou cestu z těchto dvou uzavřených celků. A přece. Jak u Vojtěcha Kučery, tak u Martina Skýpaly se věci daly opět do pohybu.

V další Skýpalově knize jsme se dočkali přerodu autora, znamenáného Valaškem, v autora stíženého obecnou češtinou. Ta je místy až nepříjemně škrábavá na jazyku. Ale budiž. Skýpalův básnický svět je strnulým v oněmění, tady se odehrává jen čirá, niterná a ničím neředitelná bolest. Kdysi jsem o Skýpalovi hovořil jako o Janu Balabánovi v básnickém. Třetí autorova kniha se mnohem víc přiblížila baroknímu strachu a beznaději. Přitom dostáváme z úst vypravěče na výběr: „*Na jaře, když řeky opouštějí ledy, / můžeš do nich vstoupit, nebo odejít.*“

Hned druhá báseň čtenáře nutí potočit světem knihy, „Nemajáky“ jsou sázeny potočeny doprava. Cítíme tu čiré šílenství, a to nejen z toho, co způsobuje slaná voda: „*Z těch, kteří ochutnali, už zešíleli mnozí, / popraskaný rty a na obzoru ZEMĚĚĚĚ!*“ Setkáváme se tu s personifikací zlého osudu, lyrický subjekt ukazuje na sebe jako na pohromu: „*Všechno je ve mně dutý jak v hoře(...)* *Stal jsem se značkou na ztracený cestě, / bezradnej pokaždý, když přijdou deště.*“ A to takovou, až „*samota je přítel, kterej se tě bojí.*“ V těch chvílích a místech se ztrácí lidé a osudy bobtnají až

k ohlušujícímu tichu („Kde se vzalo tohle asymetrický rozhraní? / A proč přichází, když ve mně mlčí všecko ostatní?“). Protože není jak se rozmluvit, když „ani slova mi tu nepatří“.

Jestliže jsem viděl v předchozí Skýpalově knize vizi naděje, v této sbírce jsou momenty, kdy se ztrácí byť i její náznak: „Konec světél, marných model tmy, / titěrných rakví lakovaných kutily, / figurek štajgrů nahých v podzemí / v maketě čelby u falešný zdi. / Ty jejich čelovky pod zemí ještě svítí, / na povrch už ale nevyjde žádnéj z nich.“ Možná je to skutečností Skýpalovy práce v neutěšeném světě kriminalistického časopisu, kde dělá redaktora. Možná. I intimní střetávání je tu jen aktem mezi stovkami jiných dějů.

Ze sumy těl a tlejícího listí tu vystupují verše synovi, které se znovu napříč slovy vzpříčují dvěma jediným směrům, kam se nedívat – do minulosti a budoucnosti („Jak se ptát a koho, když těla spí, / duše obcujou, bejt nahej je zákon/a čas už dochází? Rychle,/a včerejší opovrženosti dnes musejí stačit.“). Subjekt „Noci“ si s povzdechem prohlíží vlastní tvář a bojí se: „Stárnutí je práce jako každá jiná,/odehrává se mezi penězi.“ Ale v problescích strnulosti se občas objeví touha („Ale můj dvojník na mě směle kouká, / neopotřebovanej a plnej touhy“), jenže i ta brzy bezmocně rozhodí rukama („Bejt upřímnej k papíru se nedá. / Pochybnost brzo zalije moc tušenýho slova / a přebrodit ten močál je na člověka příliš“) a stáhne se do ulity k obyčejností (V žárovce – „Učím se pochopit její vlákno“). Přímo hmatatelný je zde strach z běhu dění: „Den za dnem jdou / jak masky za oknem/v průvodu barevným. // Někdo by řekl: Je to pohřeb. / A jinej zas: Ecce homo. (...) „Času ubývá, / sem to však já, kdo mizí, / pomalu ukrajován, / a dole hromaděj se viry.“

A tak jediné, co subjektu zůstává, je doufání, že to království strachu jednou pomine díky nevěře. Je to málo? Stačí to lidskému životu? Skýpalově subjektu zdá se toto postačuje. A tak se jen na závěr sám sebe musím zeptat: je to autorova doposud nejlepší kniha? Ani na to si asi nedokážu odpovědět. Ale ptát se budu nadále. A to není málo.

Ondřej Hložek

Skýpala, Martin: *Noc je na prodej*. Ostrava (Protimluv) 2016. 61 s.

